

-1-

Светът на всяко едно дете е свят, изпълнен с емоции. Емоциите са форми на отражение на реалния свят, чрез които се проявява отношението на човека към живота, природата и обществото. Източници на емоциите са както външните предмети и явления, така и самата дейност на човека, неговото поведение. Емоциите се обуславят от характера на външните въздействия и от нуждите и потребностите на човека, от неговите стремежи и наклонности.

Емоциите са велики учители. Те ни учат главно чрез усещания за страдание и радост. Страданията ни спират и ни дават възможност да погледнем на нещата по различен начин. Изстрадвайки дълбините на емоционалната си злочестина, у нас се появява желание да направим нещо, за да прекратим болката. Обещанието за радост става катализатор на много промени. Ние търсим щастието не само като средство да спрем болката, но и заради самото щастие.

Но докато възрастният човек може да контролира емоциите си, да не дава израз на емоциите си или да ги потушава, то как стоят нещата при детето? Бързата смяна на емоционалните състояния е характерна за детето- то може да плаче и от един път да започне да се смее, да се уплаши, но при появата на познат човек страхът бързо да отmine, да се разгневи, но гневът бързо да отшуми при срещата с обичливия поглед и милата дума на родителя или педагога.

Но какво са радостта и щастието за детето?

Радостта е една от най-дълбоко завладяващите емоции. Това е емоция, която създава усещане за нещо желано, приятно, предизвикващо наслада, изпълващо детето със сила и увереност. Същността на радостта се крие в това, че е независима и свободна.

Радостта се предизвиква от чувството на сигурност и безопасност у детето, от любовта, с която то е обградено, от постиженията му, от въвличането в света на игрите, от получаване на това, което детето е желало, от споделянето на чуждата радост или когато детето открие, че близките се опитват да го зарадват и т.н. и т.н. Радостта е форма на благодат, която спохожда детето, когато е ангажирано с нещо- когато е победител в играта; когато е прочел първата си думичка или е написал правилно името си. Тя може да дойде и при най-ужасни и потискащи обстоятелства.

-2-

Радостта е прекрасен дар, който превръща обикновените събития в значими преживявания.

Радостта и щастието благоприятстват за умственото развитие на детето, за неговото самочувствие, за пълноценно изживяното му детство. Но не бива да забравяме и играта, която е основната дейност на детето от предучилищна възраст. Играта също е извор на удоволствия и радост, важна е за доброто развитие, за почивката и равновесието на детето. Ще цитирам Хьойзинха, който казва: „Играта е действие, което протича в определено ограничено място, време и настроение. То се извършва в определен ред, спазващ дадени доброволно приети правила, извън сферата на материалната полезност или необходимост. Игровото настроение е настроение на възторг и изолираност. Действието се съпровожда от чувства на възвишеност и напрежение и предизвиква радост и отмора.”

За да играе, детето е готово да положи волево усилие и да преодолее съществуващите препятствия, като се има предвид колко първични са емоциите и колко голямо е значението на радостта и положителните емоции. За това играта е могъщо средство за осъществяване на възпитателно-образователната работа с децата. „Играта не търпи принуда и фалш. Възрастният „се приема” от децата в игра само тогава, когато играе

Децата и емоциите

Написано от
Петък, 30 Септември 2011 05:37 -

сериозно, т.е. преживява, чувства, радва се, вживява се, а не се отнася снизходително към децата. Не е лесно да се научи това, но е необходимо, защото, като се общува с децата трябва да се знае техният език- езикът на фантазията и играта”(„Ние и нашите деца”).

Връзката на радостта с другите емоции

За да намеря връзката между радостта и другите емоции, първо ще опиша всяка емоция с по няколко думи:

1. Агресия- агресията е тясно свързана с гнева, със страха и силата. Тя обикновено включва провокиране на определено действие или поведенчески модел от страна на човека, на когото детето се е ядосало. Но агресия може да се прояви и когато детето иска да получи нещо, т.е. бори се агресивно и настървено да получи това, което иска - да победи в играта, да реши успешно

-3-

трудната задача и т.н. И успеха, който донася тази борба предизвиква радост у детето, даже бих казала голяма радост, тъй като е преодоляло трудната преграда, която е срещнало на пътя си.

2. Гняв- гневът е реакция причинена от оскърблението или унижението и изразява безпомощността или безизходността, в която се намира детето. Често гневът е примесен и с други емоции, като страх, отвращение, вина, мъка. Много често гневът отслабва страха и тогава детето проявява агресивност. Гневът зависи от умението ни да се самоконтролираме.

3. Тревожност- тревожността се предизвиква от страха от неизвестното, от ситуация, чийто изход е несигурен, но важен за детето, от страха от загубата на любовта, сигурността и защитата. Засилената тревожност у възрастния засилва тревожността от детето и това ограничава радостта на детето при срещата му с възрастния. Способността на детето да понася тревожността до голяма степен е свързана със силата и доверието. Доверието заменя тревогата, когато детето повярва, че е в състояние да се справи със всичко. И това неизменно носи радост и увереност в собствените му възможности.

4. Страх- страхът е една от най – неприятните емоции, но въпреки това е по – добре да не бъде потискана. Децата възприемат като най- силна причина за страха заплахата от нараняване, след това е страхът от непозната ситуация, от тъмно, от странни шумове, от изоставени места, от отхвърляне. Травмите причинени от страха са най- дълбоки и най- трудно преодолими. Изправянето срещу страха отнема от неговата сила. Преодоляването на страха винаги носи радост и облекчение.

5. Депресия- депресията при децата е смесица от тъга, гняв и отчаяние. Събитията предизвикващи депресия са: самота, тежка загуба, шок или травма, усещане за изоставеност или отхвърленост.

-4-

Ако едно дете вярва, че е обичано безусловно, ако е щастливо, то натрупва запас от положителни отношения към себе си, от който по- късно ще може да черпи и по този начин да се имунизира срещу депресията в живота.

6. Тъга- тъгата е реакция на загубата и помага да се приспособим към нея. При детето тъгата се появява и при нараняване, неодобрение, неуспех, отхвърляне, изолиране,

изоставяне, неполучаване на очакваното нещо, а също така и при тъгата на близък човек.

7. Вина- вината е свързана с постъпките, поведението и мислите ни. Тя е преживяване свързано с развитието на съвестта. Вината помага на детето да почувства страданието, болката и мъчението на обидения от него човек. Тази емоция кара детето да се чувства отговорно. За да разбере вината детето трябва да осъзнае, че неговите постъпки могат да наранят другите, че то е отговорно за своето поведение, трябва да различава доброто от злото. По този начин, разбирайки, че не само то има чувства, детето ще се научи да контролира постъпките си, така че с тях да не наранява или обижда околните и това ще носи радост на родителите, учителите, а и на самото дете.

8.Любов- любовта е най- силното чувство, което детето изпитва.

Неговата любов към родителите е безусловна и чиста, и обратното- детето обградено с много любов е щастливо и способно да дарява любов. Където има любов, там има и радост. Ето защо любовта и радостта са тясно свързани- едното не може без другото, особено при децата. Най- щастливите деца са обичаните деца.

9. Гордост- гордостта има както положително, така и отрицателно лице. Сред отрицателните аспекти на гордостта е срамът. Срамът обикновено съществува от ранното детство и чувството на срам не е отражение на самото дете, а по- скоро е едно внушено от родителите чувство. Гордостта може да се обедини с

-5

радостта, когато детето открие, че е овладяло дадено умение, и да премине в щастие, когато разбере, че това е оценено от другите.

10. Завист- завистта е следствие от чувството за собствената непълноценност. Чувството на завист се поражда у детето, когато желае да има нещо, което другите деца имат- играчка, братче или сестриче, свобода, сила, но по определени причини не може да има обекта, който желае. Завист при детето се проявява и към братята или сестрите - по- малките деца завиждат на по- големите заради тяхното превъзходство, а по- големите завиждат на по- малките за това, че получават повече любов и внимание.

Неизменно емоцията радост има връзка със всяка една от останалите емоции – преодоляването на отрицателните носи радост, а положителните само засилват радостта и щастието.

Емоциите ни съпътстват през целия ни живот. Ние, като бъдещи педагози, сме тези, които ще научим децата как и дали да се поддават на емоциите си - с цялото си същество да се отдават на положителните и да контролират отрицателните си емоции. А емоцията радост заедно с играта е педагогическа ценност, тъй като отваря всички врати за пълноценно и качествено взаимодействие с децата от предучилищна възраст. Мисля, че няма по- добър възпитателен и образователен метод от радостта и играта.